

Perbács János – Koltai Dénes

Az andragógusképzés a pozsonyi és a pécsi egyetemen

A jelenlegi Pécsi Tudományegyetem az első világháborút követő békeszerződések következtében az elcsatolt területekről, az akkor létrejött Csehszlovákiából menekülni kényszerült pozsonyi Erzsébet Tudományegyetem négy karának áttelepítése révén jött létre. Az eltelt 90 év pécsivé tette az egykori pozsonyi karokat. Úgy gondoltuk – mint a két egyetemen megalapított andragógia szakok volt gazdái –, hogy a jubileumi konferencián közös előadás keretében ismertetjük az andragógia szak helyzetét itt és ott, vagyis ott és itt.¹

Az andragógia a felnőtt ember oktatását, nevelését, a róla való gondoskodást, a felnőttkori tanulást vizsgáló önálló társadalomtudományi diszciplína, amely tekintettel van a felnőtt népesség sajátosságaira. A felnőttkori személyiségfejlesztéssel (perszonalizálódással), a társadalmi–közösségi viszonyokba való aktív beilleszkedéssel (szocializálódással) és a kulturális fejlesztéssel (inkulturációval) foglalkozik. Az andragógia a felnőttkori nevelés-oktatás, valamint a felnőttképzés elmélete és tudománya.

Az andragógia szakkifejezést 1830-ban Kapp német szakíró, illetve tőle függetlenül 1916-ban Medinszkij orosz szakember használták először. A 20. század elején a volt Szovjetunióban a felnőttpedagógia terminus terjedt el, ez került át Szlovákiába. Magyarországon a felnőttoktatás/felnőttképzés kifejezést használták. A 20. században folyamatosan emancipálódott az oktatás–képzés rendszerében a felnőttoktatás és felnőttképzés, a hatvanas években indult fejlődésnek az elméleti alapok kutatása is. A felnőttoktatás általános elmélete az andragógia.

Szlovákiában 1989-ig a felnőttképzésen belül három alrendszeret különböztettek meg:

1. az iskolarendszerű felnőttképzést,
2. a vállalati felnőttképzést,
3. az iskolán kívüli felnőttképzést.

A nemzetközi trendet követve a felnőttképzés elméletének megnevezésére 1990-ben vezették be az andragógia szakkifejezést. A terminológia változása Szlovákiában egyúttal a tartalom és az intézményi háttér megváltozásával is együtt járt.

Magyarországon Durkó Mátyás Debrecenben, Csoma Gyula, Maróti Andor, Zrinszky László Budapesten, Horváth Margit Szombathelyen alapozta meg a felnőttoktatás elméletét: ők voltak az andragógia oktatásának, az elméleti, tudományos megalapozásának iskolateremtő nagyjai. Az andragógia tudományt a bölcsészkarok pedagógia szakán, annak egyik tantárgyaként, az ELTE népművelés szakán, illetve Szombathelyen, a főiskolán oktatták a hatvanas évek elejétől kezdve. A hetvenes évek elején a tanárképző főiskolákon bevezetett népművelő szakos képzés keretében szigorlattal záruló két féléves tárgy lett. A nyolcvanas évek elején a tanítóképző főiskolák közművelődési specializációján vált tan-

¹ A 2012. szeptember 6-án, a Pécsi Tudományegyetem centenáriuma alkalmából rendezett konferencián elhangzott előadás írásos változata.

tárggyá. Az andragógia alakuló diszciplínaként az MTA Neveléstudományi Bizottságának albizottságaként szerveződött meg, annak elnöke 20 éven keresztül a kiváló Zrinszky László volt, 1990-től napjainkig pedig Koltai Dénes. Az andragógia Magyarországon a bolognai folyamat keretében vált önálló egyetemi–főiskolai szakká, BSc és MSc képzés keretében. A szak koncepciója széleskörű szakmai együttműködés keretében a pécsi egyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Intézetében Cserné Adermann Gizella, Kocsis Mihály és Koltai Dénes együttműködésével jött létre. A szakot jelenleg 19 egyetemen és főiskolán indítják.

Az andragógia szak és az andragógus képzés Szlovákiában

Szlovákiában az andragógia szakot Perhács János szakmai irányításával a pozsonyi Comenius Egyetem Bölcsészettudományi Karának Andragógia Tanszékén 1990-ben alapították meg. Ettől kezdve Szlovákiában az andragógián belül három nagy területet különítettek el:

1. szakmai andragógia,
2. kultúrandragógia,
3. szociálandragógia.

Szlovákiában 1990-től kezdve indult el az andragógián belül az egyes kiválasztott alapterületek, alrendszerek alapozása, fejlesztése. A rendszerváltozást megelőzően az új tudomány egyes területeit tudatosan mellőzték, a nagy átalakulás időszakában azonban nem volt lehetőség arra, hogy egyforma módon és egyforma kapacitással fejlesszenek minden, módszertani vagy társadalmi szempontból kívánatos területet. Így történt (Magyarországgal megegyező módon), hogy személyi (Magyarországon gazdasági) okokból nem fejlesztették az iskolarendszerű felnőttoktatást, valamint a felsőoktatás andragógiáját, és elmaradt a népművelés vagy művelődésszervezés andragógiájának a fejlesztése is.

A felnőttoktatással, képzéssel szembeni társadalmi, gazdasági, kultúrpolitikai elvárások a változó nemzetközi tudományos tendenciák, valamint a rendszerváltozások következtében mindkét országban jelentősen megnövekedtek. A közelmúlt, valamint az új politika és gazdaság különbségei között nem volt könnyű az átmenet. Radikális igények jelentek meg az egyetemek hallgatóiban, akik a közeljövő szakemberei lettek. Az andragógusok elvárásai különbözőek voltak: eltérő szakágazataik és szakterületeik más és más gyakorlati és tudományos különbséget fogalmaztak meg az andragógiával szemben. Sokan a felnőttoktatást a munkagazdaság és munkaerőpiac részének tartották, a hozzátartozó és tudományos háttérrel nem sokra tartották. Mások az előző társadalmi–gazdasági kultúrában – különböző okok miatt – nem rendelkeztek megfelelő háttérrel a korszerű embertudományokból.

A szlovák átalakulási folyamatban a „forradalmi átalakulás” nemcsak a terminológia-váltásban, a felnőttpedagógia és az andragógia terminusok közötti viszony tisztázásában nyilvánult meg, hanem valójában egy új koncepció kialakításáról, olyan integratív andragógia megalapozásáról volt szó, amely módszertanilag erős pszichológiai, főleg azonban szociológiai háttérrel rendelkezik. E folyamat során a gazdag szlovákiai népművelési

hagyományok eredményeire támaszkodtak. A szlovák andragógusok véleménye az, hogy a mai andragógia elméleti alapjai a népnevelésből alakultak ki, pedagógiai gyökerei vitathatatlanok.

Az 1990 után Szlovákiában kialakult andragógiát történetileg a volt Csehszlovákiában művelt felnőttpedagógia létrejötte és kialakulása határozta meg. Jelen tanulmányban a szlovákiai felnőttpedagógiai kutatások gyökereinek és eredményeinek felkutatása, elemzése helyett az egyetemi törekvések kiemelése a célunk. A korábbi egypártrendszerű politikai berendezkedés keretében a felnőttnevelés és felnőttoktatás elméletét a társadalmat vezető párt ideológiája határozta meg, az befolyásolta a kutatás és a fejlesztés feltételeit is. Ennek ellenére volt fejlődés, a tudományban is szakmai jellegű szellemi értékek keletkeztek. A felnőttpedagógia fejlesztése során Szlovákiában gazdag népnevelői hagyományokra alapozhattak. Mindez a nevelés egységére és folyamatosságára, azaz az élethosszig tartó tanulás koncepciójára támaszkodott. Szlovákiában a felnőttpedagógiát a pedagógiai tudományok egyik ágaként tartották számon, és ez így megfelelt a tudományos diszciplínák iránt az adott korszakban támasztott követelményeknek.

A felnőttoktatás történetét művelődési egyesületek, felnőttoktatási intézmények gazdag hagyománya jellemzi. Ez a felfogás az andragógus szakemberek intézményes képzésében is megjelent. A szlovák szerzők szerint – a népnevelés értékeinek vizsgálata és értékelése tekintetében – egy európai ország sem rendelkezik olyan történelmi háttérrel, mint a közép-európai régió és ezen belül Szlovákia.

- Az andragógia és a felnőttképzés önálló módszertannal, elméleti és gyakorlati publicisztikai kutatással rendelkezik. Az 1965–1970 között lezajlott első országos alapkutatás eredménye a felnőttpedagógiának és három alrendszerének, azaz az iskolarendszerű, az iskolán kívüli és a vállalati felnőttképzésnek az elméleti megalapozása volt. Ezt a kutatást további csehszlovákiai felnőttpedagógiai kutatások követték.
- A felnőttpedagógiával foglalkozó szakemberek publikációs tevékenysége ki-csúcsosodásának tekinthető az O. Pavlík akadémikus vezetésével készült *Pedagogickáencyklopédia Slovenska (Szlovákiai pedagógiai enciklopédia)* kiadvány. O. Pavlík mobilizálta a szlovákiai szakembergárdát, a felnőttpedagógiával foglalkozó szakemberekből két kitűnő kutató, P. Paška és Š. Pasiar vezetésével szótáríró-munkacsoportot hozott létre. Az említetteken kívül a kutatásban és az eredmények publikálásában fontos szerepet játszottak a szlovákiai országos felnőttpedagógiai kutatás részvevői, J. Perhács, G. Žatkuliak, J. Sloboda, T. Ollík, F. Karas, V. Fábry és mások.
- Szakemberképzés: a Pozsonyi Comenius Egyetem Bölcsészettudományi Karán felnőttképzés szak volt hallgatható, aspiránsképzés (jelenleg doktori képzés) folyt, valamint bölcsészdoktori (ún. kisdoktori) fokozat megszerzésére volt lehetőség. Ezzel párhuzamosan az eperjesi P. J. Šafárik Egyetem Bölcsészettudományi Karán felsőfokú szakképzés valósult meg. A kutatás és a képzés központja továbbra is a pozsonyi Comenius Egyetem Bölcsészettudományi Kara volt, hiszen ott 1978-tól kezdődően „felnőttképzés” elnevezéssel egyszakos felsőfokú képzés valósult meg.

- Az andragógia és a gyakorlati felnőttoktatás önálló tudományos folyóirattal rendelkezett. Az *Osvetovápráca* (*Népművelés*) című speciális szaklap 1979-ig negyedévente jelent meg, fő profilja a felnőttpedagógia elméleti alapjainak fejlesztése volt. Hasonló jellegűek voltak még az *Osvetovjohzor* (*Népművelési Kitekintő*), valamint a *Novácesta* (*Új Út*) folyóiratok is, közülük az utóbbi inkább a felnőtt korúak erőteljes világnézeti nevelésére helyezte a hangsúlyt.
- Andragógia tárgykörben az elmúlt évtizedekben jelentős volt a könyvkiadói tevékenység is. Az egyetem mellett más oktatási intézmények, egyéb szervezetek, elsősorban a pozsonyi Közművelődési Intézet vállalt szerepet ebben. A konferenciák anyagából összeállított kötetek száma jelentős. A rendszerváltásig megjelent kiadványok egy része használható módszertani szakanyag, másik része pedig politikai propagandaanyag volt.

1990 után az andragógia egyes alrendszeireinek fejlesztésére új elméleti tudományos-kutatási bázis formálódott, egyrészt a Pozsonyi Comenius Egyetem Bölcsészettudományi Karának Andragógia Tanszékén, másrészt pedig az eperjesi egyetem bölcsészkarán, a Felnőttoktatás és Szociális Munka Tanszéken.

Az andragógia szak a Pécsi Tudományegyetemen és a magyar felsőoktatás átalakuló rendszerében

A magyar felsőoktatási rendszert eddig két intézménytípus, a főiskolák és az egyetemek hálózata alkotta. A két intézménytípus között nem volt szabad átjárási lehetőség, az egyetem a főiskolai stúdiumoknak csak egy kis szeletét ismerte el. A főiskolákon kezdődő, és egyetemi diplomával záruló hallgatói életutak több évvel meghosszabbíthatták a végzéshez szükséges tanulmányi utat. 2006-tól Magyarország is bevezette az 1999-ben Bolognában elfogadott – és az Európai Unió által Egységes Európai Felsőoktatási Térségnek nevezett – felsőoktatási struktúrát, amely az egymás mellett élő intézménytípusok helyébe a többlépcsős szerkezetet állítja. Ebben az új struktúrában az – általában – három éves alapképzési szakaszra épül a kétéves mesterképzés, majd ezt követheti a hároméves doktori (PhD) képzés.

Az Európai Unió e téren illetékes fórumai és szereplői 2001-ben Prágában találkoztak, és az elmúlt két év tapasztalatait elemezve a Bolognai Folyamat gyorsítása, illetve a bolognai célkitűzések operacionalizálása mellett döntöttek. Néhány ponton – valószínűleg a felsőoktatási rendszerek érdekérvényesítő potenciáljából és törekvéseiből következően – hangsúlyeltolódások is bekövetkeztek. Ilyen terület például az európai felsőoktatás versenyképességének hangsúlyozása (bár erre a Bolognai Nyilatkozat is utal az Európai Unió versenyképességének kiemelésével szemben), vagy az egész életen át tartó tanulás és a nemzeti határokon átnyúló képzések lehetőségének kifejtése.

Az új szakstruktúra bevezetése

A magyar felsőoktatási rendszerben az Európai Felsőoktatási Térséghez való kapcsolódás 2006-tól együtt járt a választható szakok struktúrájának átalakításával. A változás előtt a felsőoktatásba belépő hallgatók 413 szak közül választhattak, 2006-tól ezek száma

102-re csökken (ezt 106-ra egészíti ki 4 egyházi alapszak). Ebben a folyamatban „eltűnik” sok olyan szak is, amelyek korábban hallgatók tömegei számára jelentek meg tanulmányi célként. Az új szakkínálat, összevonva a rokonszakokat, azok jellemző sajátosságaira figyelve, elsősorban a szélesebb körű, több területen hasznosítható alapozásra épít. A rokonszakok esetében kialakítható egységes alap- és törzsképzés mellett fokozatosan megjelenhetnek a szakirányok és specializációk, esetleg azzal a névvel, amellyel korábban egy-egy önálló szakot jelöltünk (pszichológia, pedagógia, andragógia).

A Bologna-típusú fejlesztésekhez 16 egyetem és főiskola együttműködésével konzorciumot alkottunk, annak érdekében, hogy a „Pedagógia, pszichológia, andragógia” képzési irányon belül a legnagyobb érdekazonosságot kifejezve alapozzuk meg a hosszú távú együttműködést.

A Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karának és a társintézmények képzési kínálatában 2005-ben még kurrens szaknak számítottak a felnőttoktatási szakértő, a humánszervező, a munkavállalási tanácsadó, a művelődésszervező és a személyügyi szervező képzési irányok. Az új szakstruktúrában ezeket magába olvasztotta az andragógia szak, amelyen belül a korábban önálló szakok választható szakirányokká váltak.

A felnövekvő generációk oktatásával, nevelésével és képzésével foglalkozó pedagógia szempontjából vizsgálva évtizedeken át úgy tűnt, hogy a felnőttek képzése csupán a pedagógiai folyamatok különös szintjét jelenti. Ma a modern tanuláselméletek ismeretében látható, hogy a felnőttoktatás és felnőttképzés nem a pedagógia különös tükrözési szintje csupán, hanem a felnövekvő generációk tanulásához viszonyítva más minőség, más tanulásirányítási technológiákat igényel, tartalmilag tehát indokolt az új elnevezés. Mennyiségileg is új helyzet állt elő a közelmúltban akkor, amikor a közoktatási rendszer potenciális iskolahasználóinak, azaz a 19 éven aluliak népességén belüli aránya keresztezte a 60 éven felüliek arányának trendjét. A 20–59 évesekkel is számolva mindez azt jelenti, hogy a felnőttoktatás súlya és szerepe, potenciális használóinak aránya mára jelentősen meghaladja a közoktatásban résztvevőkéét.

Javaslatok a fejlesztési területek megjelöléséhez

Ha elfogadjuk azt a tartalmi, körülírt definíciót, amely szerint az andragógia a felnőttek tanulásával és oktatásával, képzésével és önképzésével, művelésével és önművelésével, attitűdbefolyásolásával és önnevelésével foglalkozó ismeretek, tevékenységek, szervezetek és intézmények rendszere, amely folyamatos önreflexiójával a kutatás és fejlesztés szempontjait is önmagában hordja, akkor legalább négy területen fogalmazódhatnak meg a tartalmi fejlesztés legfontosabb feladatai:

- Az andragógia tudományelméleti és tudományrendszertani megalapozása elengedhetetlen feltétele annak, hogy a pedagógiához és a társtudományokhoz való viszonya, valamint a neveléstudományon belüli rendszertani helye, viszonylagos elméleti és gyakorlati önállósága tisztázható legyen.
- Andragógiai szempontból az egész életen át tartó tanulás társadalmi elvárásából a tanulás vizsgálatán van a hangsúly, amely nem csupán a kognitív pszichológiai

szemléletmód felnőttkori tanulásra való adaptációját jelenti, hanem mindez kiegészül a meglévő mentális reprezentációk – vagy előzetes tudás – elemzésével, értékelésével, szükség esetén új struktúrába rendezésével, azaz a tanulás folyamatának konstruktív pedagógiai felfogásával.

- Az andragógia öndefiníciójában is számít a felnőttek önképzésére, önművelésére és önnevelésére, amelynek elengedhetetlen feltétele a reális önreflexió technikáinak kialakítása, az énkép fejlesztése, illetve az elsajátítási motivációk elemzése, illetve mindezek kutatása.
- Az andragógia intézményrendszerének kialakítása feltételezi az andragógusokat, azokat a szakembereket, akik a felnőttkori tanulás kutatásának dinamikus-genetikus modelljét követve képesek az andragógiát mint önálló ismeret- és tevékenységkört tudományosan is megalapozni.

Ma Magyarországon az andragógia szak önálló alapképzési és mesterképzési programként fut, jelen pillanatban közel 4500 hallgatót és 200 oktatót közvetlenül is érintve. Teljes kiépülése esetén hallgatói létszáma maximum 7500, illetve oktatói létszáma 250 fő körül várható. Ezzel a technikai feltételek teljesültnek tekinthetők. Az andragógiát létrehozók felelőssége, hogy az új szakot megalapozott tartalommal töltsék ki, amelyre maximum 3 év áll rendelkezésükre.

Az andragógia szak megalapítása iránti társadalmi igény már évtizedekkel ezelőtt megjelent, sürgetővé azonban a politikai rendszerváltozással kezdődő gyors gazdasági átalakulás olyan munkaerőpiaci kényszerei tették, mint az általánosan elvárt végzettségi szint feljebb „csúszása”, a munkanélküliség megjelenése, az átképzések támogatása, a mindennapi élet technológiáinak rendkívül gyors átalakulása, a globalizáció következményeinek megjelenése, vagy az Európai Unióba való belépésünk hatása az állampolgári létre. Andragógiai szemléletmóddal a gazdasági igényekre adaptált képzési és szakképzési szerkezettel, szakmaváltással, az egész életen át tartó tanulóssal lehetővé váló többszöri pályakorrekció eredményeként a gazdaság, a munkaerőpiac és az egyén viszonyában a jelenleginél harmonikusabb és kezelhetőbb struktúra jöhet létre, amely segítheti a regionális egyenlőtlenségek kiküszöbölését. Ebből a szempontból a képzés, a felnőttképzés és szakképzés nem csupán oktatásügyi kérdés, hanem gazdasági, szociálpolitikai és területfejlesztési kérdés is. Ezt az igényt a magyar felsőoktatás felismerte, és az andragógia szak megalapításával olyan andragógusokat szándékozik képezni, akik a neveléstudományi, a pszichológiai, a jogi, a közgazdasági és szociológiai tudásuk, valamint az állami, az önkormányzati, a vállalkozói, a civil és a nonprofit szervezetekről és intézményekről, a munkaerőpiac és a munkavállalás kapcsolatáról szerzett ismereteik alapján képesek településeken, intézményekben, szervezetekben és közösségekben, a felnőttképzés különböző szinterein közvetlen tervező, szervező, értékelő, irányító, illetve animatori és tanácsadói munkakörök ellátására, a humán erőforrás-gazdálkodással kapcsolatos feladatok elvégzésére, és segítséget tudnak nyújtani nemcsak az ember és munka, az ember és szakma, a szakmaválasztás, hanem az önálló életvezetés, az ember élhető élete feltételeinek megteremtésében is.

Az andragógia már említett „jogelőd” szakjainak oktatásában érintett intézmények a PTE FEEFI irányításával 2004 tavaszán konzorciumot alkottak az andragógia szak léte-

sítési és indítási dokumentációjának kidolgozása és akkreditációra benyújtása érdekében. (A jogelőd szakok összevonásával kapcsolatos elnevezési kérdésekre és dilemmákra itt nem térünk ki.) A szövetkezett 16 intézmény együttes sikere volt az új szak létesítésének és indításának hivatalos elismerése. Ezzel a procedúrával az andragógia a bölcsészettudományi képzési területen, a pedagógia–pszichológia képzési ágban önálló felsőfokú alapképzési szakká vált.

Az andragógia 3 éves alapszak, minden felvett hallgató számára négy féléven keresztül azonos stúdiumokat tartalmaz. A negyedik félév végén a hallgatók a következő szakirányok közül választhatnak: felnőttképzési szervező, munkavállalási tanácsadó, művelődésszervező, személyügyi szervező.

A négy közös félévből az első és második félévre az alapozó képzés olyan moduljai esnek, mint az Európa-tanulmányok, a filozófiai, a pszichológiai, a pedagógiai, a társadalomtudományi és az informatikai modulok. Mindezek együttes tanulmányi súlya 60 kredit. A harmadik és a negyedik félév a törzsképzése, amelyben a művelődéstörténeti modul mellett az andragógia elméleti, történeti és gyakorlati aspektusai, intézményrendszere, gazdasági és jogi környezete, valamint menedzsmentje szerepelnek 60 kreditnyi súllyal a BSc szakokban. Az ötödik és hatodik félévben a választott szakirány határozza meg a hallgatók tanulmányi munkáját.

Választható szakirányok:

- Felnőttképzési szervező szakirány,
- Munkavállalási tanácsadó szakirány,
- Művelődésszervező szakirány,
- Személyügyi szervező szakirány.

A három éves alapképzés végén a záróvizsgát tett, és középfokú, C típusú nyelvvizsgálóval rendelkező hallgatók andragógus oklevelet kapnak, amelyben betétlapként szerepel az elvégzett szakirány megnevezése és megszerzett kreditjei. Az átvett oklevél birtokában a végzettek dönthetnek, hogy a munkaerőpiacon próbálják-e ki magukat, vagy továbbtanulnak a mesterszakokon. Andragógus oklevéllel a munkaerőpiacon azok az álláshelyek tölthetők be, amelyeket korábban a felnőttoktatási szakértő, művelődésszervező, munkavállalási tanácsadó vagy személyügyi szervező végzettséggel rendelkezők vállalhattak. A mesterszakok várhatóan a szakirányoknak megfelelően szerveződnek, azonban az elnevezésekben módosulások következtek be.

Az andragógia szakterülete a bölcsész képzési területen, a pedagógia–pszichológia képzési ágon belül alap- és mesterszakként egyaránt jelentkezik. Az andragógusképzés célja olyan szakemberek felkészítése, akik széleskörű társadalomtudományi, pedagógiai és pszichológiai alapozás mellett ismerik a felnőttképzés történetét, sajátosságait, intézményes és intézményen kívüli formáinak működését, gazdasági és jogi környezetét, a felnőttképzés és az emberi erőforrás fejlesztés kapcsolatát. A képzés folyamatában kiemelt szereppel bír a pedagógia és pszichológia legkorszerűbb ismereteinek és módszertanának elsajátítása, melynek segítségével a hallgatók megértik a felnőttkori tanulás–tanítás folyamatát és az azt megalapozó támogató rendszer működését, képesek a tanítás–tanulás teljes folyamatát tervezni, szervezni és irányítani, legyen szó iskolarendszerű felnőttoktatásról, munkaerőpiaci vagy munkahelyi szinterről egyaránt. Alkalmasak a tananyagfejlesztésre,

a tanulászervezés különböző módjainak alkalmazására, illetve magas szintű felnőttoktatás-módszertani kultúrával rendelkeznek. Az elsajátított pedagógiai és pszichológiai tudás alkalmazásának kulcsterülete az andragógiai értelemben vett emberi erőforrás-fejlesztés, mely kiemelt prioritás a foglalkoztatáspolitikában, a munkaerő-gazdálkodásban és az adekvát, munkaerőpiac által preferált kompetenciák kifejlesztésének területén.

Adult Education at the Universities of Bratislava and Pécs

by János Perhács and Dénes Koltai

(Summary)

Adult education and adult teaching, along with the theory and practice of adult training first became known in Germany and in the former Soviet Union from which countries they spread throughout Europe. Since terminology was not uniform, in 1990 the term andragogy was formulated to stand for the theory of adult education or adult pedagogy.

In Slovakia, this shift in terminology also meant the changing of content and the institutional background: before 1990, adult teaching was largely characterized by teaching according to the school system, as well as teaching groups at companies and outside school. Then, in 1990, the degree subject Andragogy was launched at the Department of Andragogy at the Faculty of Humanities at the Comenius University in Bratislava. Andragogy Studies was divided into three large sub-fields: professional, cultural, and social andragogy. In the following years, however, there arose several problems: for personal reasons, adult education based on the school system was not developed further, neither was andragogy in higher education improved, and the elaboration of the programmes of adult educator or cultural programme adviser also failed. Compared to the system before 1990, there arose political and economic differences. Professionals of andragogy articulated different practical and scholarly approaches towards the discipline; this materialized, in the first place, in the clarifying of the relationship between terms. Despite those disputes, the discipline in higher education meant the birth and development of the pedagogy of learned adults, whereas adult pedagogy meant one of the branches of pedagogical sciences, thus both met the requirements of the period. Students could freely choose andragogy as a major. There was also a doctoral programme launched, and it became possible to acquire a doctoral degree in philosophy (the so-called minor doctoral degree). In parallel with these developments, there was a similar degree programme launched at the Faculty of Humanities at the Pavol Jozef Šafárik University in Košice. Instructors of the programme launched scholarly journals, and their books and other publications in the field of Andragogy were also remarkable. After 1990, both institutes created newer theoretical disciplines in the fields of sciences and research.

At the University of Pécs, before 2006, students had the opportunity to acquire a five-year university degree in Andragogy. With the introduction of the Bologna system – which also meant the changing of the structure of elective degree subjects – students can now receive a BsC degree in the three-year programme, and after completing two further years of study, they can receive an MsC degree diploma.

Since the Spring Term of 2004, Andragogy has become an independent degree subject in the field of humanities, within the educational track of pedagogy-psychology. In 2005, students could still opt to obtain a subject degree as a specialist in adult education or human organizer, as well as in the fields of labour counselling, cultural management, human resource management. In the new programme structure, these educational branches merged into the subject degree Andragogy where the previously independents programmes became elective specialization tracks.

(A szöveget Hartvig Gabriella fordította.)